

- STEBEL A. & KRAJEWSKI Ł. 2020. Nowe i rzadkie gatunki mszaków we florze województwa śląskiego. – *Fragmenta Naturae* **53**: 27–58.
- STEBEL A. & ŻARNOWIEC J. 2025. Revised Red-list of Polish mosses (version 2025). – *Acta Societatis Botanicorum Poloniae* **94**: 207184.
- WOJEWÓDKA-PRZYBYŁ M., STIENSS J. & KRUSZEWSKI Ł. 2022. Accumulation of elements in vegetation spontaneously developing on self-heating waste dumps in the Upper Silesia area (Poland). – *Geological Quarterly* **66**: 30.

ADAM STEBEL, *Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach, Wydział Nauk Farmaceutycznych w Sosnowcu, Katedra i Zakład Botaniki Farmaceutycznej i Zielarstwa, ul. Ostrogórska 30, 41-200 Sosnowiec, Polska; e-mail: astebel@sum.edu.pl; ORCID: 0000-0003-2198-4216*

IWONA DEMBICZ, *Wydział Biologii, Uniwersytet Warszawski, ul. Żwirki i Wigury 101, 02-089 Warszawa, Polska; e-mail: iwona.dembicz@uw.edu.pl; ORCID: 0000-0002-6162-1519*

ŁUKASZ KRUSZEWSKI, *Instytut Nauk Geologicznych PAN, ul. Twarda 51/55, 00-818 Warszawa, Polska; e-mail: lkruszewski@twarda.pan.pl; ORCID: 0000-0001-6332-9944*

Wpłynęło: 27.04.2026 r.; przyjęto do druku: 07.07.2026 r.

DOI: <https://doi.org/10.35535/ffgp-2026-0004>

***Dryopteris affinis* subsp. *punctata* (Dryopteridaceae) – nowy takson we florze Polski**

Grupa *Dryopteris affinis* jest obecnie reprezentowana na świecie przez dziewięć gatunków: diploidalny ($2n = 82$) *D. affinis* (Lowe) Fraser-Jenk. s. str.; triploidalne ($2n = 123$) *D. cambrensis* (Fraser-Jenk.) Beitel & W. R. Buck, *D. pseudodisjuncta* (Tavel ex Fraser-Jenk.) Fraser-Jenk., *D. schorapanensis* Askerov, *D. pontica* (Fraser-Jenk.) Fraser-Jenk., *D. borreri* (Newman) Newman ex Oberh. & Tavel oraz *D. lacunosa* S. Jess., Zenner, Ch. Stark & Bujnoch; a także tetraploidalne ($2n = 164$) *D. pseudocomplexa* (Fraser-Jenk.) P. D. Sell i *D. carpatica* (S. Jess.) Bujnoch (FRASER-JENKINS 2007; JESSEN i in. 2011; SELL & MURRELL 2018; JESSEN i in. 2022; HASSLER 2025). Na obszarze Polski dotychczas stwierdzono cztery gatunki: *D. affinis* s. str., *D. cambrensis*, *D. pseudodisjuncta* oraz *D. borreri* (SZCZĘŚNIAK i in. 2009; TLAŁKA 2015; MIREK i in. 2020).

W obrębie gatunku *Dryopteris affinis* s. str. wyróżnia się pięć podgatunków: *D. affinis* subsp. *affinis*, *D. affinis* subsp. *paleaceolobata* (T. Moore) Fraser-Jenk., *D. affinis* subsp. *punctata* (Oberh. & Tavel) Fraser-Jenk., *D. affinis* subsp. *kerryensis* (Fraser-Jenk.) Fraser-Jenk. oraz *D. affinis* subsp. *jessenii* (Fraser-Jenk.) Fraser-Jenk. (FRASER-JENKINS 2007), spośród których *D. affinis* subsp. *affinis* i *D. affinis* subsp. *jessenii* odnotowano dotychczas na obszarze Polski (TLAŁKA 2015; TLAŁKA i in. 2024).

Dnia 11 października 2025 r., podczas inwentaryzacji terenowej prowadzonej w Beskidzie Małym, odkryto trzeci dla Polski podgatunek *Dryopteris affinis* s. str. – *D. affinis* subsp. *punctata*. Podgatunek stwierdzono na jednym stanowisku zlokalizowanym na

Ryc. 1. Siedlisko *Dryopteris affinis* subsp. *punctata* pod Groniem Jana Pawła II w Beskidzie Małym (fot. D. Tlalka, 19.09.2025 r.)

Fig. 1. Habitat of *Dryopteris affinis* subsp. *punctata* near Groń Jana Pawła II in the Beskid Mały Mountains (photo by D. Tlalka, September 19, 2025)

Ryc. 2. Górna strona blaszki liściowej *Dryopteris affinis* subsp. *punctata* (fot. D. Tlalka, 19.09.2025 r.)

Fig. 2. Upper side of the leaf blade of *Dryopteris affinis* subsp. *punctata* (photo by D. Tlalka, September 19, 2025)

Tabela 1. Morfologiczne porównanie gatunków i podgatunków z grupy *Dryopteris affinis* występujących w Polsce
Table 1. Morphological comparison of species and subspecies of the *Dryopteris affinis* group occurring in Poland

Cecha (Character)	<i>Dryopteris affinis</i> subsp. <i>affinis</i>	<i>Dryopteris affinis</i> subsp. <i>punctata</i>	<i>Dryopteris affinis</i> subsp. <i>jessenii</i>	<i>Dryopteris cambrensis</i> subsp. <i>insubrica</i>	<i>Dryopteris</i> <i>pseudo-disjuncta</i>	<i>Dryopteris borrieri</i>
Kolor liści (Leaf color)	ciemnozielone, błyszczące (dark green, shiny)	ciemnozielone, błyszczące (dark green, shiny)	średniociemnozielone, matowe (medium dark green, matte)	średniociemnozielone, błyszczące (medium dark green, shiny)	ciemnozielone, błyszczące (dark green, shiny)	ciemnozielone, słabo błyszczące (dark green, slightly shiny)
Powierzchnia blaszki nad zarodnikami (The surface of the gill above the sporangia)	z niewyraźnymi, przecinkowatymi, zagłębieniami (with indistinct, comma- shaped depressions)	z wyraźnymi punktowymi zagłębieniami (with clear, point-like depressions)	z niewyraźnymi, przecinkowatymi, zagłębieniami (with indistinct, comma- shaped depressions)	z niewyraźnymi, przecinkowatymi, zagłębieniami (with indistinct, comma- shaped depressions)	z niewyraźnymi, przecinkowatymi, zagłębieniami (with indistinct, comma- shaped depressions)	z niewyraźnymi, przecinkowatymi, zagłębieniami (with indistinct, comma- shaped depressions)
Plama u nasady odcinków 1 rzędu (na żywych okazach) (Spot at the base of the first-order pinnae (in living specimens))	wyraźna (clear)	wyraźna (clear)	średnio wyraźna (medium clear)	wyraźna (clear)	wyraźna (clear)	wyraźna (clear)
Odcinki 2 rzędu (Second-order pinnae)	ze szczelinami U-kształtnymi, zaokrąglone, z kilkoma zębami na szczytce (with U-shaped slots, rounded, with several teeth at the top)	gęste, zaokrąglone, z zębami na szczycie (dense, rounded, with teeth at the top)	ze szczelinami U-kształtnymi, ścięte, z zębami na szczycie (with U-shaped slots, beveled, with teeth at the top)	gęste, zaokrąglone, z zębami na szczycie (dense, rounded, with teeth at the top)	ze szczelinami V-kształtnymi, z kilkoma zębami na szczytce (with V-shaped slots, with several teeth at the top)	gęste, ścięte do zaokrąglone, z kilkoma zębami na szczycie (dense, truncated to rounded, with several teeth at the top)
Kolor tusek (Color of scales)	ciemnobrązowe (dark brown)	ciemnobrązowe z czarną nasadą (dark brown with a black base)	czarnobrązowe (black brown)	czerwono-brązowe (reddish brown)	jasnobrązowe z czarną nasadą (light brown with a black base)	brązowe z ciemnobrązową nasadą (brown with a dark brown base)
Dojrzałe kupki zarodni (Mature sporangia clusters)	duże, jasnobrązowe (large, light brown)	duże, jasnobrązowe (large, light brown)	duże, jasnobrązowe (large, light brown)	duże, czerwono-brązowe (large, reddish brown)	nieduże, jasnobrązowe (small, light brown)	nieduże, jasnobrązowe (small, light brown)
Ploidalność (Ploidy)	diploid, $2n = 82$	diploid, $2n = 82$	diploid, $2n = 82$	triploid, $2n = 123$	triploid, $2n = 123$	triploid, $2n = 123$

południowo-zachodnim stoku Gronia Jana Pawła II, poniżej Przełęczy Midowicza, w prześwietlonym lesie bukowo-jodłowo-świerkowo-jaworowym, na wysokości 840 m n.p.m., we wsi Rzyki w gminie Andrychów (kwadrat ATPOL DF9631). Populacja liczyła osiem osobników (Ryc. 1). Dokumentację zielnikową przekazano do zielnika KRAM.

Charakterystyczną cechą podgatunku, odróżniającą go od innych taksonów z grupy *Dryopteris affinis*, jest występowanie wyraźnych, punktowych zagłębień na górnej powierzchni blaszki liściowej nad zarodnikami, szczególnie dobrze widocznych na żywych okazach (Ryc. 2). Do pozostałych cech diagnostycznych należą: ciemnozielone, błyszczące liście osiągające do 100 cm długości; wyraźna czarnofioletowa plama u nasady odcinków 1 rzędu; zaokrąglone i ząbkowane na szczycie odcinki 2 rzędu; ciemnobrązowe łuski z czarną nasadą, wąskie w obrębie blaszki i szerokie u nasady ogonka liściowego, a także duże, jasnobrązowe, dojrzałe kupki zarodni. Cechy morfologiczne wszystkich obecnie występujących w Polsce gatunków i podgatunków z grupy *Dryopteris affinis* zestawiono w tabeli 1.

Stanowiska *Dryopteris affinis* subsp. *punctata* były dotychczas znane z Europy (Niemcy, Szwajcaria, Austria, Francja, Włochy, Słowenia, Chorwacja) oraz Azji (Turcja) (HASSLER 2025). Nowo odkryte stanowisko w Beskidzie Małym stanowi pierwsze notowanie tego taksonu zarówno dla Polski, jak i całych Karpat. Najbliższe znane stanowiska znajdują się w Austrii i są oddalone o blisko 500 km, w związku z czym stanowisko to wyznacza północno-wschodnią granicę zasięgu podgatunku.

Odkryta populacja nie wydaje się obecnie zagrożona, mimo niewielkiej liczebności, dzięki występowaniu na stromym stoku, w oddaleniu od szlaku turystycznego i ścieżek. W jej sąsiedztwie nie prowadzi się również wycinki drzew. Prawdopodobne jest odnalezienie kolejnych stanowisk taksonu zarówno w Polsce, jak i w Karpatach, jednak identyfikację utrudnia duże podobieństwo morfologiczne przedstawicieli grupy *Dryopteris affinis*, wymagające specjalistycznej wiedzy taksonomicznej.

Dostępność danych. Dane o występowaniu taksonów przedstawione w niniejszej publikacji są dostępne za pośrednictwem Global Biodiversity Information Facility (GBIF) pod adresem: <https://www.gbif.org/dataset/182d17ba-ed62-4f1f-b96a-a80cbaff5d85>

Summary. *Dryopteris affinis* subsp. *punctata* (Dryopteridaceae) – a new taxon in the flora of Poland. The *Dryopteris affinis* group is represented worldwide by nine species (HASSLER 2025), four of which have so far been recorded from Poland (MIREK *et al.* 2020). Within *Dryopteris affinis* s. str., five subspecies are recognized (FRASER-JENKINS 2007), of which *D. affinis* subsp. *affinis* and *D. affinis* subsp. *jessenii* have been reported from Poland (TLAŁKA 2015; TLAŁKA *et al.* 2024).

On 11 October 2025, during a field survey conducted in the Beskid Mały Mountains, the third subspecies in Poland was discovered – *Dryopteris affinis* subsp. *punctata*. This subspecies was found at a single locality situated on the south-western slope of Groń Jana Pawła II, below Przełęcz Midowicza Pass, in an open beech-fir-spruce-sycamore forest at an elevation of 840 m a.s.l., where eight individuals were observed (Fig. 1). A characteristic feature distinguishing this subspecies from other members of the *D. affinis* group is the presence of distinct punctate depressions on the upper surface of the lamina above the sporangia, particularly conspicuous in living specimens (Fig. 2). Morphological characteristics of all species and subspecies of the *D. affinis* group currently occurring in Poland are presented in table 1. The newly discovered locality represents the first record of this taxon for Poland as well as for the entire Carpathian range.

Data availability. The occurrence data presented in this study are available through the Global Biodiversity Information Facility (GBIF) at: <https://www.gbif.org/dataset/182d17ba-ed62-4f1f-b96a-a80cbaff5d85>

LITERATURA

- FRASER-JENKINS C. R. 2007. The species and subspecies in the *Dryopteris affinis* group. – Fern Gazette **18**(1): 1–26.
- HASSLER M. 2025. World Plants. A complete, synonymic checklist of the higher plants of the world. Ver. 25.10. www.worldplants.de (dostęp: 04.11.2025).
- JESSEN S., BUJNOCH W., ZENNER G. & STARK C. 2011. *Dryopteris lacunosa* – eine neue Art des *Dryopteris-affinis* Aggregats (*Dryopteridaceae*, Pteridophyta). – Kochia **5**: 9–31.
- JESSEN S., BUJNOCH W. & FUCHS J. 2022. *Dryopteris carpatica* spec. nov. – a tetraploid species of the *Dryopteris affinis* aggregate (*Dryopteridaceae*, Polypodiopsida) from the Southern Carpathians. – Fern Gazette **21**(8): 451–466.
- MIREK Z., PIĘKOŚ-MIRKOWA H., ZAJĄC A. & ZAJĄC M. 2020. Vascular plants of Poland. An annotated checklist. s. 526. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- SELL P. D. & MURRELL G. 2018. Flora of Great Britain and Ireland. Vol. 1. Lycopodiaceae – Salicaceae. s. lxii + 787. Cambridge University Press, Cambridge.
- SZCZEŚNIAK E., TLĄKA D. & ROSTAŃSKI A. 2009. Key to identification and descriptions of species Blucker-ferns (*Dryopteris* Adans.) occurring in Poland – W: E. SZCZEŚNIAK & E. GOLA (red.), Genus *Dryopteris* Adans. in Poland, s. 5–34. Polish Botanical Society, Institute of Plant Biology, University of Wrocław, Wrocław.
- TLĄKA D. 2015. *Dryopteris affinis* (Lowe) Fraser-Jenk. s. str. i *D. pseudodisjuncta* (Tavel ex Fraser-Jenk.) Fraser-Jenk. – nowe gatunki we florze Polski. – Acta Botanica Silesiaca **11**: 173–182.
- TLĄKA D., JEDRZEJCZYK I. & ROSTAŃSKI A. 2024. Taxonomic revision of the *Dryopteris affinis* complex (*Dryopteridaceae*), with first record of *D. affinis* subsp. *affinis* from Poland. – Annales Botanici Fennici **61**: 17–23.

DARIUSZ TLĄKA, os. nad Sołą 4/19, 32-650 Kęty, Polska; e-mail: tlalkadariusz@gmail.com

Wpłynęło: 09.11.2025 r.; przyjęto do druku: 06.07.2026 r.

DOI: <https://doi.org/10.35535/ffgp-2026-0005>

Nowe stanowisko *Vicia lathyroides* (*Fabaceae*) w Górach Świętokrzyskich (Wyżyna Małopolska)

Vicia lathyroides L. (wyka lędzwanowata) to roślina jednoroczna o wiotkiej, pokładającej się łodydze o długości od 5 do 25 cm. Jej dolne liście, z jedną lub dwiema parami listków, zakończone są krótkim kończykiem, natomiast górne, z dwiema lub trzema, rzadziej czterema parami listków, przechodzą w nierozgałęziony wąż. Dolne listki są szerokie, odwrotnie sercowate lub jajowate, a górne silniej wydłużone do eliptycznych. Przylistki u nasady liścia są niewielkie i całobrzegie. Kwiaty są drobne, fioletowo-różowe (5–8 mm długości), najczęściej wyrastające pojedynczo, z niebieskofioletową łódeczką na końcu. Odstające strąki, osiągające do 25 mm długości i około 3–3,5 mm szerokości, zawierają 5–10 nasion (RUTKOWSKI 2014). Gatunkiem podobnym jest *Vicia angustifolia*,